

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การพัฒนาและการยกระดับเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากการส่งออกสินค้า ไม่ว่าจะเป็นสินค้าการเกษตร สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์ และอื่นๆ ไปสู่ตลาดโลก ซึ่งทำรายได้ให้ประเทศเป็นจำนวนมาก ด้วยปัจจัยหลักๆ หลายประการที่ทำให้ประเทศไทยได้เปรียบประเทศคู่แข่งในเวทีตลาดโลก อาทิ เช่น ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์ ความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ในการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคอินโดจีน และที่สำคัญคือประเทศไทยมีการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อรองรับการส่งออกให้มีความสะดวกรวดเร็ว และคล่องตัว อันได้แก่ การปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากร และผู้ประกอบการด้านโลจิสติกส์ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรองรับและส่งเสริมการส่งออกอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานโลจิสติกส์ของประเทศอันเป็นหัวใจของการส่งออก ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศในฐานะผู้ส่งออกที่มีศักยภาพสูง คณะรัฐมนตรีได้มีมติ วันที่ 9 มีนาคม 2547 เห็นชอบแผนการขับเคลื่อนการพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลด Non-Value Added Cost, เพิ่มประสิทธิภาพลดเวลาและขั้นตอน, สร้างความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภายในและต่างประเทศ เพื่อให้กระบวนการนำเข้าส่งออกเป็นไปในรูปแบบ Single Window Entry/ Paperless ดังนั้นกรมศุลกากรจึงมีการปรับบทบาทครั้งใหญ่ตามนโยบายของรัฐบาลโดยการเปิดให้บริการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เต็มรูปแบบหรือ E-Customs ซึ่งประกอบด้วย E-Declaration, E-Payment, E-Manifest, E-Container โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงระหว่างกรมศุลกากรกับหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมการนำเข้าส่งออกสินค้า และผู้นำเข้าส่งออกเข้าด้วยกัน ด้วยการให้บริการอย่างครบวงจรเปิดเสร็จ ณ จุดเดียว (Single Window) เพื่อรองรับและอำนวยความสะดวกด้านการค้าระหว่างประเทศ ให้ทันต่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน และช่วยลดปัญหาการทุจริต คอรัปชั่น ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน รวมทั้งการเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย นอกจากนี้ยังช่วยลดต้นทุนให้ผู้ประกอบการได้ประมาณ 30 % เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ระบบพิธีการศุลกากรเดิม (ขวลิต เศรษฐเมธิกุล, 2549)

ระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร หรือ E-Declaration/ Paperless ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (E-Customs) จะถูกนำมาใช้แทนระบบอิเล็กทรอนิกส์ค้าค้าอินเทอร์เน็ต (EDI) เดิม ในเดือนมกราคม 2550 นี้โดยจะเริ่มเปิด

ให้บริการในด้านการส่งออกสินค้าก่อน ส่วนการนำเข้าสินค้าคาดว่าจะสามารถให้บริการได้ภายในเดือนเมษายน 2550 นี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า ระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารเป็นบริการรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออก, บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า (Freight Forwarder)/ ตัวแทนออกของ (Customs Broker) และเจ้าหน้าที่ศุลกากรโดยตรง ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมของเทคโนโลยีที่รองรับตลอดจนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะสามารถใช้บริการของศุลกากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้หน่วยงานราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมการนำเข้าและส่งออกจะต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อพร้อมที่จะให้บริการและสนับสนุนระบบ E-Customs เพื่อให้ระบบ E-Customs เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยง (Integrate) ระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าในเขตอุตสาหกรรมส่งออก นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ ที่ให้บริการผ่านพิธีการส่งออกแก่ผู้ประกอบการส่งออกสินค้า นิคมอุตสาหกรรมส่งออกแหลมฉบัง
2. เพื่อศึกษาข้อจำกัดของระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร (E-Declaration) ในส่วนงานพิธีการส่งออก
3. เพื่อศึกษาผลกระทบเมื่อมีการนำระบบผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารมาให้บริการต่อผู้ประกอบการส่งออกสินค้า บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ และเจ้าหน้าที่ศุลกากร เขตอุตสาหกรรมส่งออก นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง
4. เพื่อศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าเขตอุตสาหกรรมส่งออกนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง, บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ และเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำเขตอุตสาหกรรมส่งออกนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังต่อระบบการผ่านพิธีการส่งออกทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร ในส่วนงานพิธีการส่งออก

ขอบเขตการศึกษา

โดยการแบ่งกลุ่มหน่วยงานที่ทำการศึกษออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. ผู้ประกอบการส่งออกสินค้าในเขตอุตสาหกรรมส่งออกนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง
2. บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ ที่ให้บริการผ่านพิธีการส่งออกแก่ผู้ประกอบการส่งออกสินค้าในเขตอุตสาหกรรมส่งออกแหลมฉบัง

โดยทำการศึกษาการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า ในเขตอุตสาหกรรมส่งออกแหลมฉบัง, บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ เพื่อตอบรับการให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารของกรมศุลกากรและศึกษาผลกระทบ ประโยชน์ข้อดีและข้อบกพร่องของระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร

3. เจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำเขตอุตสาหกรรมส่งออกแหลมฉบัง โดยทำการศึกษา ทักษะการปฏิบัติงานจริงกับระบบผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร

โดยการศึกษาทั้ง 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าโดยวิธีการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารเป็นระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 มีนาคม 2550

นิยามศัพท์เฉพาะ

E-Custom หมายถึง ระบบการให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้องใช้เอกสารในส่วนที่ต้องใช้สำแดงกับเจ้าหน้าที่ศุลกากรในเบื้องต้น

ระบบการผ่านพิธีการส่งออกสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร หมายถึง ระบบพิธีการที่กระทำได้โดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารโดยการส่งข้อมูลพร้อมลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรผ่านผู้ให้บริการรับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (VAN)

One Stop Service หมายถึง การให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว

Public Key Infrastructure (KPI) หมายถึง ระบบป้องกันข้อมูลในการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยผู้ให้บริการออกใบรับรอง (Certification Authority-CA) เพื่อป้องกันความมีตัวตนที่แท้จริงในโลกแห่งอิเล็กทรอนิกส์

Digital Signature หมายถึง ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างจากเทคโนโลยีเข้ารหัสด้วยกุญแจในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กำกับข้อความที่ต้องการส่งผ่านเครือข่าย

เขตอุตสาหกรรมส่งออก (Export Procuring Zone: EPZ) หมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรม การค้า หรือการบริการเพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และกิจการอื่นเป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม การค้า หรือการบริการเพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

ใบกำกับการขนย้าย หมายถึง เอกสารที่ใช้กำกับการขนย้ายตู้คอนเทนเนอร์หรือยานพาหนะที่จะทำการขนส่งสินค้าจากสถานที่บรรจุไปยังท่าหรือที่ หรือสนามบินที่ส่งออก และต้องยื่นหรือแจ้งเลขที่ใบกำกับการขนย้ายสินค้าต่อเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่รับบรรจุหรือจุดรับบรรจุที่กำหนด ณ ท่า หรือ ที่ หรือ สนามบินที่ส่งออก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. เพื่อทราบการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าในเขตอุตสาหกรรมส่งออก, บริษัทผู้บริหารจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ เมื่อมีการนำเอาระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารมาใช้บริการ
2. เพื่อทราบข้อจำกัดและอุปสรรคของระบบผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารในส่วนงานพิธีการส่งออก เพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อมีการนำเอาระบบผ่านพิธีการศุลกากรแบบไร้เอกสารมาใช้งาน
3. เพื่อทราบผลกระทบเมื่อมีการนำระบบผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารมาให้บริการ ต่อผู้ประกอบการส่งออกสินค้าและบริษัทผู้บริหารจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ และเจ้าหน้าที่ศุลกากร เขตอุตสาหกรรมส่งออก นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง
4. เพื่อทราบกระแสตอบรับทัศนคติและความคิดเห็น ของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า เขตอุตสาหกรรมส่งออกนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง, บริษัทผู้บริหารจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ และเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำเขตอุตสาหกรรมส่งออกนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังต่อระบบการผ่านพิธีการส่งออกทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร ในส่วนงานพิธีการส่งออก
5. เพื่อทราบประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อมีการนำเอาระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารมาใช้ในงานส่งออกสินค้า
6. เพื่อการนำเอาระบบ E-Customs เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงโลจิสติกส์ของประเทศเข้าด้วยกัน